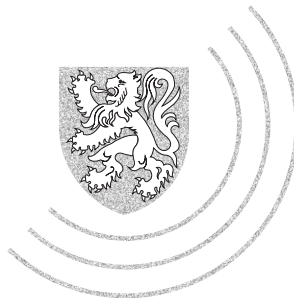

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2003-2004

27 oktober 2003

VERZOEKSCHRIFT

over het bodemsaneringsdecreet en het bodemsaneringsfonds

VERSLAG

**namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuurbehoud en Ruimtelijke Ordening
uitgebracht door de heren Erik Matthijs en Johan Malcorps**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Jacques Timmermans.

Vaste leden :

de heren Gerald Kindermans, Jan Laurys, Erik Matthijs, Jef Van Looy ;

de heer Jacques Devolder, mevrouw Dominique Guns, de heren Patrick Lachaert, Paul Wille ;

de heer Jean Geraerts, mevrouw Marleen Van den Eynde, de heer Frans Wymeersch ;

de heren Jacky Maes, Jacques Timmermans ;

de heer Johan Malcorps ;

de heer Jos Bex.

Plaatsvervangers :

de heer Jos De Meyer, mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever, de heren Mark Van der Poorten, Jan Verfaillie ;

de heer Louis Bril, mevrouw Anny De Maght-Aelbrecht, de heren Guy Sols, Gilbert Van Baelen ;

mevrouw Niki De Gryze, de heren Pieter Huybrechts, Jan Penris ;

de heren Bruno Tobback, Jan Van Duppen ;

mevrouw Vera Dua ;

de heer Herman Lauwers.

DAMES EN HEREN,

Het verzoekschrift van de heer Jozef Poppelaars c.s. over het bodemsaneringsdecreet en het bodemsaneringsfonds werd ingediend op 2 september 2003. Het verzoekschrift werd mede-ondertekend door 33 garagehouders en pompstationuitbaters.

Het verzoekschrift werd op 4 september 2003 ontvankelijk verklaard en voor behandeling naar de Commissie voor Leefmilieu, Natuurbehoud en Ruimtelijke Ordening verwezen. De Commissie heeft het verzoekschrift besproken op 8 en 23 oktober 2003.

I. Inhoud van het verzoekschrift

De ondertekenaars van het verzoekschrift klagen aan dat de regeling voor sanering van tankstations onrechtvaardig is en tot financiële en familiale drama's leidt bij de kleine ondernemers (garagehouders en pompstationuitbaters). De klachten betreffen niet alleen het samenwerkingsakkoord betreffende de uitvoering en financiering van de sanering van tankstations¹, maar ook het bodemsaneringsdecreet van 22 februari 1995.

De belangrijkste klachten zijn :

- dat er in geval van stopzetting van de uitbating van het tankstation voor 1 januari 1993, geen tussenkomst is van het bodemsaneringsfonds ;
- dat er geen mogelijkheid is om tussen te komen in saneringskosten die gemaakt werden voor 1 januari 2000 ;
- dat de tussenkomst van het fonds in geval van verdere exploitatie van het tankstation ontoereikend is (tussenkomst beperkt tot 62.000 euro).

¹ De commissie behandelde op 26 juni 2003 het decreet houdende goedkeuring van het samenwerkingsakkoord tussen de federale Staat, het Vlaams Gewest, het Waals Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreffende de uitvoering en financiering van de bodemsanering van tankstations, gesloten in Brussel op 13 december 2002 (*Parl. St.* VI. Parl. 2002-03, nrs. 1708/1-4).

II. Bespreking

Op 8 oktober 2003 vraagt de Commissie aan de minister een reactie op het verzoekschrift. Het antwoord van de heer Ludo Sannen, Vlaams minister van Leefmilieu, Landbouw en Ontwikkelingssamenwerking, wordt voor de volgende vergadering schriftelijk aan de leden bezorgd.

De minister volgt in zijn antwoord de structuur van het verzoekschrift en overloopt de grieven van de verzoekers.

Wetsvoorbereiding

De verzoekers klagen aan dat kleine en zelfstandige ondernemers onvoldoende werden geïnformeerd over het in voorbereiding zijnde decreet. Juristen en lobbyisten van multinationale brandstofverdelers zouden daarentegen de inhoud van het ontwerp hebben gekend.

De minister stelt in zijn antwoord dat er bij de opmaak van de teksten van het bodemsaneringsdecreet geenszins enige drainage van voorkennis is geweest. Bovendien werd om voorkennis te vermijden in de bepalingen over 'onschuldig bezit' de datum van 1 januari 1993 ingevoegd in het decreet in plaats van een datum in 1995, het jaar van de inwerkingtreding van het decreet.

De vervuiler betaalt

Het decreet betreffende de bodemsanering, zoals destijds goedgekeurd door het Vlaams Parlement, voorziet niet in de oprichting van een fonds. Het fonds betreffende de bodemsanering van tankstations is een sectoraal fonds, dat ook werd geïnitieerd door de sector. Met de toepassing van het bodemsaneringsdecreet is volgens de minister de problematiek duidelijk aan het licht gekomen en werd door de sector het voortouw genomen.

Handelen naar wettelijke voorschriften

Het bodemsaneringsdecreet voorziet in een gefaseerde aanpak van de verontreiniging, met in de eerste fase een onderzoekstraject en pas in latere fase de uitvoering van eventuele bodemsaneringswerken. Elke fase binnen dit volledige traject wordt ook gekenmerkt door een aantal bij decreet vastgelegde administratieve handelingen. De Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) is als bevoegde instantie ook gebonden aan deze handelingen.

Onschuldige bezitter

Volgens de minister worden de dossiers naar redelijkheid en in eer en geweten beoordeeld. De decreetgever heeft het regime van “onschuldig bezitter” omschreven als een uitzonderingsregime dat restrictief geïnterpreteerd moet worden. De OVAM hanteert onder meer als principe dat met betrekking tot de verwerving – in de jaren negentig – van gronden waarop benzinestations in exploitatie zijn of waren, op het ogenblik van deze verwerving een grotere kennis bestond over de verontreinigingsrisico's van deze activiteiten. Dit geldt des te meer voor verwervers die in een gelijkaardige sector actief zijn.

Zowel de OVAM als de regering en het parlement trachten volgens de minister voortdurend het decreet te verbeteren waar mogelijk. In die zin zal er dan ook in de komende maanden een wijziging van het decreet worden bediscussieerd, waarbij onder meer :

- de exploitant (niet-eigenaar) niet saneringsplichtig zou zijn ingeval hij de bodemverontreiniging niet zelf heeft veroorzaakt of deze tot stand kwam voor de exploitatie ;
- bij nieuwe bodemverontreiniging ook de veroorzaker als saneringsplichtige (en financierder) in het saneringsdossier wordt betrokken ;
- bij historische bodemverontreiniging de cofinanciering wordt ingevoerd. De cofinanciering houdt een correctie in op het principe van de 100%-saneringsplicht (de tegenhanger van het statuut van 100 % 'onschuldig bezit'). De beslissingen worden meer genuanceerd, zodat in principe voor alle betrokkenen er een rechtvaardigere verdeling komt van saneringsplicht en (pre)financiering.

Burgerzin

De verzoekers klagen aan dat ‘idealisten’ die voor januari 2000 saneringswerken uitvoerden, niet op een tussenkomst kunnen rekenen.

De minister laat opmerken dat in de oorspronkelijke teksten van het samenwerkingsakkoord zelfs niet in een tussenkomst voor lopende saneringen was voorzien. Deze tussenkomst werd nadien nog ingevoegd in de teksten. De aangegeven datum, met name 1 januari 2000, werd naar alle redelijkheid vastgelegd in overleg tussen de drie gewesten en de federale overheid.

Verantwoordelijkheid – rechtvaardigheidsbeginsel

De decreetgever heeft er volgens de minister expliciet voor gekozen om twee afzonderlijke begrippen in te voeren. In het bodemsaneringsdecreet wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de saneringsplichtige (diegene die de sanering moet uitvoeren en/of prefinancieren) en de aansprakelijke (diegene die de kosten uiteindelijk draagt of zou moeten dragen via kostenverhaal door de saneringsplichtige langs burgerrechtelijke weg). De saneringsplichtige is in eerste instantie de exploitant, in tweede instantie de eigenaar van de grond. De aansprakelijke is de vervuiler, de veroorzaker van desbetreffende verontreiniging.

Het bodemsaneringsdecreet bepaalt dat het aan de saneringsplichtige is om eventuele kosten te gaan terugvorderen van de aansprakelijke. De decreetgever beoogde hiermee een effectieve sanering van de gronden te bewerkstelligen.

Onredelijkheid van de overheid

De decreetgever heeft bepaald dat de saneringsplicht in eerste instantie berust bij de exploitant en in tweede instantie bij de eigenaar van de grond. Het is aan de saneringsplichtige om eventueel gemaakte kosten terug te vorderen van de aansprakelijke.

De overheid maakt bij toepassing van het bodemsaneringsdecreet geen onderscheid tussen de zelfstandige uitbaters en de grote oliemaatschappijen. Het onevenwicht dat hier blijkbaar bestaat, is een problematiek die op niveau van de sector moet worden aangekaart. Vandaar dat de sector er ook voor heeft geopteerd om een sectoraal saneringsfonds op te richten.

Uitbaters voor 1993

Het samenwerkingsakkoord betreffende de bodemsanering van tankstations voorziet dat tankstations minimaal in exploitatie dienden te zijn tot en met 31 december 1992. Het is derhalve niet vereist dat het tankstation op het ogenblik van de inwerkingtreding van het samenwerkingsakkoord nog steeds in exploitatie is.

Door de invoeging van deze datum is er volgens de minister een redelijke retroactiviteit geïntroduceerd. De datum werd naar alle redelijkheid bepaald in overleg tussen de drie gewesten.

Op dit vlak gaat het fonds in België dan ook verder dan bijvoorbeeld het Nederlandse fonds met betrekking tot de sanering van tankstations, waarin enkel een tussenkomst voorzien is bij sluiting van de tankstations die nog in exploitatie zijn.

Gedwongen stopzetting en grote multinationale servicestations

Het fonds betreffende de bodemsanering van tankstations heeft reeds zijn voorgaande in het buitenland. Zo werd onder meer in Nederland reeds jaren geleden dergelijk fonds opgericht. Het op te richten fonds in België gaat op het vlak van aanpak van verontreiniging nog verder dan het Nederlands fonds. Zo voorziet het Belgische model een volledige financiering bij stopzetting en een partiële financiering bij voortzetting van de uitbating. In Nederland was er enkel financiering voorzien bij stopzetting van de activiteiten.

Indien de tussenkomst van het fonds beperkt zou zijn tot sluiting, zou de concurrentie volgens de minister mogelijk vervalst kunnen worden, wat nu niet het geval is. Wel is de tussenkomst bij voortzetting beperkter dan bij sluiting. Hier blijft de exploitant van het tankstation immers op de markt en zal hij milieu-investeringen moeten doen om zijn uitbating aan de nieuwe milieunormen aan te passen. Deze tankstations zullen door hun voortzetting ook nog nieuwe inkomsten genereren. De tussenkomst mag niet het karakter hebben van een verkapte staatssteun, vandaar de beperking.

Openbaarheid van bestuur en dienstverlening

Het totaal aantal dossiers in behandeling bij de OVAM bedraagt volgens de minister op heden meer dan 20.000. Een fractie hiervan zijn dossiers gerelateerd aan activiteiten van tankstations en garages. De minister betreurt dat sommige verzoekers niet tevreden zijn over de dienstverlening van de OVAM, hoewel deze de service naar de burger belangrijk vindt. Het is echter tijdsmatig onmogelijk voor de dossierhouders van de OVAM om voor alle afzonderlijke dossiers een apart onderhoud te hebben met de betrokkenen, tenzij dit onontbeerlijk is voor een juiste beoordeling en aanpak van het dossier.

In het kader van het klachtendecreet bouwde de OVAM een klachtenmanagement uit, zodat de burger met klachten over haar dienstverlening terecht kan bij de klachtencoördinator van de OVAM. Binnen de 45 dagen na ontvangst van een klacht

wordt deze onderzocht en krijgt de burger de bevindingen gemotiveerd meegedeeld.

Deskundige bodemonderzoekers

Bodemonderzoeken, staalnames en analyses moeten worden uitgevoerd volgens de geldende standaardprocedures en richtlijnen. De prijzen en eventuele kortingen die door de deskundigen gehanteerd worden, behoren echter tot de vrije markt en maken geen voorwerp uit van bovenvermelde richtlijnen (er is dus geen overheidstussenkomst).

De stringente erkenningsvoorwaarden van de bodemsaneringsdeskundigen zijn vastgelegd in het uitvoeringsbesluit op het bodemsaneringsdecreet (gebundeld in het Vlaams reglement betreffende de bodemsanering of Vlarebo), de prijszetting maakt hier geen deel van uit. De dossierhouders van OVAM raden dan ook aan om bij verschillende erkende bodemsaneringsdeskundigen een prijs-offerte te vragen en de offertes tegen elkaar af te wegen, op dezelfde wijze als een normaal zorgvuldig persoon dat doet voor andere uitgaven. Het feit dat er ook circa 100 erkende bodemsaneringsdeskundigen zijn, moet ervoor zorgen dat de prijzen concurrentieel zijn. Binnen de OVAM waakt de erkenningscommissie over de correcte naleving van de erkenningsvoorwaarden, de voorwaarden voor het gebruik van de erkenning en in het algemeen over de manier waarop de erkende bodemsaneringsdeskundigen werken.

Frauduleuze praktijken

De verzoekers maken ook gewag van frauduleuze praktijken en geven enkele voorbeelden.

Het eerste voorbeeld betreft twee tankstations die al 20 jaar niet meer worden uitgebaat. Het ene terrein wordt vrijgesteld van sanering, het tweede moet een hoge saneringskost dragen. De minister antwoordt dat het bodemsaneringsdecreet voorschrijft dat bij historische verontreiniging enkel moet worden overgegaan tot sanering indien de verontreiniging een risico vormt. Zodoende kan het perfect dat voor het ene tankstation er geen bodemsanering noodzakelijk is (er is geen verontreiniging aanwezig of de verontreiniging vormt geen risico) en voor het andere tankstation wel dient overgegaan te worden tot sanering.

Het tweede voorbeeld van de verzoekers betreft de illegale verspreiding van afgegraven gronden. Volgens de minister heeft de OVAM geen weet van

dergelijke praktijken. Indien deze praktijken zich zouden voordoen, dienen deze te worden gemeld zodat gepast kan worden opgetreden.

De verzoekers vragen zich ook af of alle vervuilers in kaart worden gebracht. Profiteren de ongekende pomphouders niet van de onwetendheid van de overheid ? De minister antwoordt dat het MINA-plan (Vlaams Milieubeleidsplan 2003-2007) bepaalt dat alle verontreinigde gronden in Vlaanderen tegen 2016 onderzocht moeten zijn.

Op 23 oktober 2003 wordt het verzoekschrift opnieuw besproken in de Commissie. Er zijn geen vragen en opmerkingen van de leden bij het antwoord van de minister.

III. Conclusie

De Commissie sluit zich aan bij het antwoord van de minister op het verzoekschrift betreffende het bodemsaneringsdecreet en het bodemsaneringsfonds.

De verslaggevers,

De voorzitter,

Erik MATTHIJS

Jacques TIMMERMANS

Johan MALCORPS
